

ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดความขัดแย้งทางสังคมระหว่างทฤษฎีสัญญาประชาคมของ
ทอมัส ฮอบส์กับทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของคาร์ล มาร์กซ์

THE STUDY OF COMPARATIVE STUDY OF THE CONCEPT OF SOCIAL
CONFLICT BETWEEN THOMAS HOBBE'S SOCIAL CONTRACT THEORY AND
KARL MARX'S COMMUNIST THEORY

ฉัตรชัย เนืองพิมพ์

Chatchai Nuangpim

ธีรธรรม แสงแก้ว

Theerat Saengkaew

ธเนศ ปานหัวไผ่

Tanet Panhuaphai

ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Department of Philosophy and Religion, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Email: chnu0505@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 24 มิถุนายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 3 กรกฎาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 4 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดความขัดแย้งทางสังคมระหว่างทฤษฎีสัญญาประชาคมกับทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดตามมุมมองปรัชญาสังคมและการเมือง ผ่านทฤษฎีของทอมัส ฮอบส์กับคาร์ล มาร์กซ์ในประเด็นความขัดแย้งทางสังคม จากการศึกษาพบว่า ความขัดแย้งทางสังคมในทฤษฎีของทอมัส ฮอบส์ เกิดจากมนุษย์มีความเห็นแก่ตัว อีกด้านหนึ่ง คาร์ล มาร์กซ์ เสนอว่า เกิดจากชนชั้นปกครองกดขี่ขูดรีดชนชั้นถูกปกครองผ่านระบบเศรษฐกิจ เมื่อเปรียบเทียบทฤษฎีทั้งสอง พบว่า ความเหมือนของทฤษฎีคือ ความขัดแย้งทางสังคมเป็นภาวะธรรมดาที่ถูกผลักดันจากความอยากรายในจิตใจ และความขัดแย้งทางสังคมเป็นเงื่อนไขของวิวัฒนาการทางสังคม ในด้านความแตกต่างของทฤษฎีคือ มูลเหตุ ธรรมชาติพื้นฐาน และระดับความขัดแย้งทางสังคม รวมถึงการรับรู้ แนวทาง เป้าหมายของการจัดการความขัดแย้งทางสังคมและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: ความขัดแย้งทางสังคม, ทฤษฎีสัญญาประชาคม, ทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

ADSTRACT

The academic article, “The study of Comparative study of the concept of social conflict between Thomas Hobbe’s social contract theory and Karl Marx’s communist theory” aims to study and compare the concepts according to the social and political philosophy perspectives through the perspectives of Thomas Hobbes and Karl Marx on the issue of social conflict. The study found that social conflict in Thomas Hobbes’ perspective is caused by human selfishness. On the other hand, Karl Marx proposed that it is caused by the ruling class oppressing and exploiting the ruled class through the economic system. When comparing the two theories, it was found that the similarities of the theories are that social conflict is a normal condition driven by inner desires, and social conflict is a condition for social evolution. The differences in the theories are the causes, basic nature, and level of social conflict, Including the perception, approach, and goals of managing social conflict and economic relations.

Keywords: social conflict, social contract theory, communist theory

บทนำ

มนุษย์กับความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นคู่กันตลอดเวลา ไม่ว่ายุคสมัยใด หากมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมปรากฏความขัดแย้งในหมู่สังคมนั้นไม่มากก็น้อย โดยบางสังคมอาจมีลักษณะความขัดแย้งในระดับรุนแรง เช่น การก่อวินาศกรรม สงครามระหว่างรัฐ แต่ทว่า ความขัดแย้งในบางกรณีอาจมีระดับความรุนแรงไม่มากในระดับที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เช่น ความขัดแย้งในที่ทำงานระหว่างเจ้านายกับลูกน้องที่สามารถจัดการได้ด้วยการใช้เหตุผลอธิบาย หรือความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล ที่อาจใช้วิธีการไกล่เกลี่ยทางกฎหมายเพื่อหาข้อยุติความขัดแย้งได้ ด้วยปรากฏการณ์ทางสังคมลักษณะดังกล่าวที่เกิดขึ้นนี้ และมีความโน้มเอียงสูงขึ้นในปัจจุบัน จึงนำไปสู่การศึกษาวเคราะห์และตีความโดยนักวิชาการจำนวนมากไม่น้อย ถึงความจริงเบื้องหลังมูลเหตุแห่งความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดขึ้นว่า แท้จริงแล้วความขัดแย้งทางสังคมนั้นเกิดขึ้นด้วยสาเหตุประการใด ทั้งนี้ มีข้อคิดเห็นของนักวิชาการที่ได้แสดงข้อคิดเห็นไว้ เช่น ซามูเอล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) (1996: 28-29) เสนอว่า ความขัดแย้งทางสังคมเกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการเมือง ที่แต่ละกลุ่มพยายามรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ด้วยการต่อต้านวัฒนธรรมอื่น ลูวิส เอ. โคเซอร์ (Lewis A. Coser) (1957: 197) มีมุมมองว่า ความขัดแย้งทางสังคม คือ การไม่เข้ากันทางค่านิยมหรือผลประโยชน์ โดยมีบรรยากาศแห่งความไม่ไว้วางใจระหว่างกัน และอาจเกิดการเรียกร้องถึงผลประโยชน์ สถานภาพทางสังคม หรือสิทธิต่าง ๆ ของกลุ่มตน นอกจากนี้ จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ (2548: 43) เสนอว่า ความขัดแย้งทางสังคม มีสาเหตุจากการขัดกันของผลประโยชน์ อำนาจ ความต่างทางวัฒนธรรม และสภาวะการณ์ทางสังคมบางอย่างบีบบังคับ อย่างไรก็ตาม ใน

มุมมองทางปรัชญาสังคมและการเมือง มีข้อคิดเห็นชวนศึกษาเช่นกันและเป็นสิ่งที่ชวนการตั้งคำถามในมุมมองทางปรัชญาถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยว่า ความขัดแย้งทางสังคมเกิดขึ้นด้วยเหตุผลประการใด มิติทางปรัชญาสามารถอธิบายได้อย่างไรบ้าง ทั้งนี้ มุมมองทางปรัชญาสังคมและการเมืองสามารถแบ่งออกได้ 2 กลุ่ม (สมภาร พรหมทา, 2539: 14-24) ดังนี้

กลุ่ม 1 มีแนวคิดพื้นฐาน เชื่อว่า ในทุก ๆ สังคม คือศูนย์รวมแห่งปัจเจกชน ทุกคนมีหน้าที่พิทักษ์รักษาผลประโยชน์ ภายใต้การกำหนดกติการ่วมกัน และทุกคนต่างปลงใจมอบอำนาจให้กับบุคคลผู้หนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษาผลประโยชน์สูงสุด แนวคิดกลุ่มนี้มีนักปรัชญาสังคมและการเมืองคนสำคัญ ได้แก่ 1) ทอมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) 2) จอห์น ล็อก (John Locke) และ 3) ฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) ทฤษฎีที่เป็นที่รู้จัก คือทฤษฎีสัญญาประชาคม (The Social Contract Theory) โดยมีพัฒนาการทางทฤษฎีมาตามลำดับ

กลุ่ม 2 มีแนวคิดพื้นฐาน เชื่อว่า มนุษย์มีสำนึกรักผู้อื่น มิได้เห็นแก่ตัวหรือมุ่งรักเพื่อตอบสนองแต่ตนเองแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น มีนักปรัชญาสังคมและการเมืองในกลุ่มนี้ คือ คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) ซึ่งทฤษฎีสำคัญที่เป็นที่ศึกษาโดยทั่วไป คือทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ (The Communist Theory) อันเป็นทฤษฎีสำคัญในทางปรัชญาสังคมและการเมือง โดยเป็นแนวคิดที่ส่งอิทธิพลทางความคิดเพื่อการปฏิวัติสังคมอย่างสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงมีความสนใจและขอตั้งประเด็นคำถามในบทความนี้ว่า สิ่งใดเป็นสาเหตุของการเกิดขึ้นแห่งความขัดแย้งทางสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบในมุมมองทางปรัชญาสังคมและการเมืองในแนวคิดระหว่างทฤษฎีสัญญาประชาคมของทอมัส ฮอบส์ อ้างอิงจากเอกสารเลวีอาธาน (Leviathan) ฉบับปี 1651 กับทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของคาร์ล มาร์กซ์ อ้างอิงจากเอกสารคำแถลงการแห่งพรรคคอมมิวนิสต์ (Manifesto of the communist Party) ฉบับปี 1848 ฉบับภาษาอังกฤษ แปลโดย ซามูเอล เอมัวร์ (Samuel Moore) โดยใช้การวิเคราะห์และตีความเชิงเอกสารด้วยวิธีการทางปรัชญา ทั้งนี้ ผู้เขียนหวังใจว่า มุมมองที่ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบในครั้งนี้ จะเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถอธิบายถึงสาเหตุของปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางสังคมของมนุษย์ และจะสามารถต่อยอดองค์ความรู้ เพื่อเกิดการคิดค้นหาแนวทางการจัดการความขัดแย้งทางสังคมในอนาคตต่อไป

ทฤษฎีสัญญาประชาคมของทอมัส ฮอบส์

ทอมัส ฮอบส์ ถูกยกย่องให้เป็นนักปรัชญาสังคมและการเมืองคนสำคัญในแนวทฤษฎีสัญญาประชาคม (สมเกียรติ วันทะนะ, 2557: 1-2) เหตุเพราะ ทอมัส ฮอบส์ พยายามอธิบายถึงที่มาของผู้ปกครองสังคมว่า เกิดขึ้นจากเงื่อนไขจำเป็นทางสังคม แตกต่างจากแนวคิดปรัชญาสังคมและการเมืองยุคก่อนหน้า ที่มุ่งอธิบายถึงที่มาของผู้ปกครองสังคมในลักษณะการได้รับสิทธิจากอำนาจเหนือธรรมชาติ ทอมัส ฮอบส์ เสนอว่า มนุษย์นั้นชั่วร้าย มีจิตที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว มีความอยากร ความกระหายเพื่อครอบครองอย่างไม่สิ้นสุด (George Klosko, 2013: 58) แนวคิดดังกล่าว

สะท้อนให้เห็นธรรมชาติดั้งเดิมของมนุษย์ ที่มักกระทำเพื่อผลประโยชน์ตนเอง โดยมีได้ยี่ต่อวิธีการได้มาซึ่งผลประโยชน์นั้น ด้วยเหตุนี้ ผลลัพธ์จากความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม 3 ด้าน (George Klosko, 2013: 59) ดังนี้

1) ความขัดแย้งด้านอำนาจ กล่าวคือ มนุษย์มีความพยายามในการเข้าถึงอำนาจ เหตุเพราะอำนาจช่วยอำนวยความสะดวก แม้ว่ามันจะเป็นธรรมหรือไม่ก็ตาม การเข้าถึงอำนาจในระดับสูงสุดจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการ เพื่อการได้มาซึ่งลำดับชั้นที่สูงกว่า เหนือกว่าผู้อื่นในเชิงคุณภาพ อันจะเป็นการสร้างโอกาสสู่การเชื่อมโยงไปยังสิทธิพิเศษทางสังคมอื่น อำนาจจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์แก่งแย่งแข่งขัน เพื่อการได้มาไว้ในครอบครอง และเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งอยู่เนื่อง ๆ เช่น การแย่งชิงอำนาจในราชวงศ์ที่ปรากฏในทางประวัติศาสตร์ หรือการแย่งชิงอำนาจในรัฐบาลเพื่อความยิ่งใหญ่ เป็นต้น

2) ความขัดแย้งด้านเกียรติยศ กล่าวคือ มนุษย์มีความพยายามทำตนให้เป็นที่ยอมรับจากสังคม สถานภาพของบุคคลที่ได้จากการกระทำนำไปสู่การมีชื่อเสียง เกียรติยศ มนุษย์จึงขวนขวายกระทำ เพื่อให้ตนเป็นที่รู้จักและสามารถเข้าถึงโอกาสได้มากกว่าผู้อื่น การแบ่งชั้นวรรณะจึงถูกใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินระดับของบุคคลในเชิงคุณภาพ เกียรติยศจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหา เมื่อบุคคลได้รับเกียรติยศบุคคลย่อมมีแนวโน้มได้รับการยอมรับยกย่องสรรเสริญ และมีโอกาสในการเข้าถึงสิทธิพิเศษมากกว่าบุคคลทั่วไป เช่น ในสังคมไทย ข้าราชการมีเกียรติยศในฐานะเป็นผู้รับใช้ราชสำนัก จึงมีโอกาสดำเนินการเข้าถึงสิทธิการรักษาพยาบาลอย่างมีคุณภาพมากกว่าคนธรรมดาทั่วไป ด้วยเหตุนี้ การแสวงหาเกียรติยศ หรือการใช้เกียรติยศในทางที่ผิด จึงเป็นสิ่งที่สามารถก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมได้อย่างใหญ่หลวง

3) ความขัดแย้งด้านทรัพยากร กล่าวคือ การอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์ ล้วนต่างอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของการไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม สังคมมนุษย์เป็นโลกแห่งความจำกัด หมายถึง สรรพสิ่งมีภาวะความจำกัดในตนเอง เพราะทรัพยากรใช้แล้วหมดเปลืองไป การละเมิดสิทธิจึงเกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง และมักเป็นประเด็นที่ถูกกล่าวถึงอยู่เสมอเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ตรงกันข้าม ความต้องการของบุคคลมีลักษณะไม่จำกัด ด้วยเหตุนี้ ความต้องการในทรัพยากรที่มีภาวะจำกัดของบุคคล สามารถนำไปสู่การแย่งชิงกันได้ เช่น การแย่งชิงสิทธิครอบครองดินแดนสามารถก่อให้เกิดความตึงเครียดทางสังคมจากความคาดหวังในการครอบครองทรัพยากรคือดินแดนได้ และนำไปสู่การละเมิดสิทธิได้โดยง่าย สิ่งนี้อาจพัฒนาจากชนวนเหตุเพียงเล็กน้อยและสามารถขยายระดับความขัดแย้งที่สามารถส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินได้อย่างคาดไม่ถึง

ความขัดแย้งทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ผู้เขียนพิจารณาว่า ผลลัพธ์ความขัดแย้งทางสังคมด้านทรัพยากร เป็นผลกระทบที่เชื่อมโยงจากการแสวงหาอำนาจ และการแสวงหาเกียรติยศของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลได้อำนาจและเกียรติยศไว้ในครอบครอง บุคคลมีความจำเป็นที่ต้องกีดกันผู้อื่น มิให้เข้ามามีส่วนร่วม หรือส่วนแบ่งในผลประโยชน์ที่ตนได้รับ และสิ่งที่สำคัญมากในกระบวนการนี้ คือการอาศัยอิทธิพลนอกกติกา (Thomas Hobbes, 1651: 79) ด้วยเหตุนี้ สมาชิกในสังคมจึงเกิดสำนึก

ร่วมกันในความไม่มั่นคงแห่งชีวิต ที่จะหลีกเลี่ยงหนีภัยพิบัติหรืออุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นกับตน ดังนั้น สุ่มเสี่ยงของสมาชิกในสังคมจึงมีความโน้มเอียงไปยังการหาข้อตกลงร่วมกันในการหาข้อยุติความขัดแย้ง ด้วยการสรรหาตัวแทนของปัจเจกชนในการเป็นผู้ตัดสิน รักษาความสงบและรักษาผลประโยชน์รวมของสังคม ปฏิบัติทางสังคมดังกล่าว เกิดขึ้นจากการที่ผู้คนเลือกให้คุณค่ากับสิ่งที่ขัดแย้งในตนเอง คือการสละความเห็นแก่ตัวไปสู่การสร้างไม่เห็นแก่ตัว นับเนื่องเป็นการเกิดขึ้นของศีลธรรมร่วมทางสังคมที่ยืนอยู่บนฐานของความจำเป็นเชิงเงื่อนไข (ชัยณรงค์ ศรีมันตระ, 2563: 65) โดยตัวแทนของสังคมนี้ เรียกว่า องค์อธิปัตย์ (Sovereign) ทำหน้าที่รับสิทธิจากปัจเจกชนภาย่อย มาเพื่อควบคุมสังคมของปัจเจกชนในภาพใหญ่ จากแนวคิดของทอมัส ฮอบส์ ผู้เขียนวิเคราะห์ว่า ด้วยเงื่อนไขความจำเป็นทางสังคมเหล่านี้ มนุษย์จึงละทิ้งจากธรรมชาติดั้งเดิม คือความเห็นแก่ตัวชั่วคราว เพื่อโอรับธรรมชาติใหม่คือการทำสัญญาประชาคม โดยมีหัวใจสำคัญคือการมุ่งพิทักษ์ชีวิตและทรัพย์สินทั้งของตนเองเป็นสำคัญ

ทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของคาร์ล มาร์กซ์

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) นักปรัชญาสังคมและการเมือง เป็นผู้ที่มีความสนใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคมเป็นพิเศษ โดยเฉพาะประเด็นความขัดแย้งเชิงชนชั้นที่มีคู่ปรปักษ์เป็นชนชั้นนายทุนกับชนชั้นแรงงาน คาร์ล มาร์กซ์ กล่าวว่า ประวัติศาสตร์ทั้งหมดที่ดำเนินมาจนถึงทุกวันนี้ เป็นประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ทางชนชั้น ระหว่างทาสกับนายทาส ผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง อำมาตย์กับไพร่ ทั้งหมดนี้เรียกรวมว่า ชนชั้นผู้กดขี่กับชนชั้นผู้ถูกกดขี่ (Karl Marx, 1848: 14) มุมมองที่มีต่อความขัดแย้งทางสังคมดังกล่าว จึงมีนัยสัมพันธ์กับปัญหาเรื่องชนชั้น ที่ขับเคลื่อนผ่านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจภายใต้การต่อต้านกันระหว่างชนชั้นผู้กดขี่กับชนชั้นผู้ถูกกดขี่ อย่างไรก็ตาม จุดเริ่มต้นของสังคมนิยม คาร์ล มาร์กซ์มีมุมมองว่า สังคมนิยมปราศจากความขัดแย้งและการกดขี่ขูดรีดทางสังคม ซึ่งการผลิตก็เป็นไปในลักษณะของการเป็นเจ้าของร่วม โดยคาร์ล มาร์กซ์เรียกสังคมยุคแรกสุดของมนุษย์นี้ว่า สังคมคอมมิวนิสต์ยุคดึกดำบรรพ์ (Primitive Communism) (สิทธิ บุตรอินทร์, 2560: 100) แต่ภายหลังรูปแบบการผลิตเริ่ม

เกิดการเปลี่ยนแปลง จนนำไปสู่การเกิดขึ้นของชนชั้นทางสังคม ดังนัยที่ปรากฏในเอกสารบุร์แมร์องค์ที่สิบแปดแห่งหลุยส์ โบนาปาร์ต (The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte) คาร์ล มาร์กซ์ (1852: 5)กล่าวว่า มนุษย์ได้สร้างประวัติศาสตร์สังคมขึ้น แต่ไม่ได้สร้างตามความพึงพอใจ แต่สร้างขึ้นจากเหตุปัจจัยที่พบ แล้วสืบทอดมาถึงปัจจุบัน ตามนัยดังกล่าว ผู้เขียนตีความว่าความขัดแย้งทางสังคมของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเอง แม้จะเป็นที่พึงพอใจของสมาชิกในสังคมหรือไม่ก็ตาม แต่ความขัดแย้งนั้น ก็เกิดขึ้นและดำเนินไปตามสถานการณ์ทางสังคม ณ ห้วงเวลานั้น ๆ คาร์ล มาร์กซ์ (1847: 25) กล่าวว่า หากไร้ความขัดแย้ง ก็ไร้การพัฒนา กระบวนการนี้ ถือเป็นกฎแห่งวัฒนธรรมที่เคลื่อนตัวมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ ความขัดแย้งทางสังคมของมนุษย์ในมุมมองคาร์ล มาร์กซ์ จึงสามารถสรุปได้ว่า เป็นความขัดแย้งทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้กันระหว่างชนชั้น

ปกครองกับชนชั้นถูกปกครอง โดยระบบเศรษฐกิจถือเป็นตัวแปรในสมการแห่งความขัดแย้งทางสังคม และเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบให้มนุษย์แยกขาดจากมนุษย์ด้วยกัน (ลิตีร์ บุตรอินทร์, 2560: 156) รวมถึงส่งผลให้มนุษย์มีชีวิตรอยางไร้เสรีภาพ เกิดเป็นภาวะความแปลกแยก (Alienation) หรือที่เรียกว่า ภาวะลดความเป็นมนุษย์ (วิทยา ศักยาภินันท์, 2545: 46)

เปรียบเทียบความขัดแย้งทางสังคมระหว่างทฤษฎีสัญญาประชาคมกับทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ผู้เขียนขอวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างทฤษฎีทั้ง 2 ดังนี้ ความเหมือนระหว่างทฤษฎีสัญญาประชาคมกับทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ มุมมองทางปรัชญาสังคมและการเมืองของทอมัส ฮอบส์ในทฤษฎีสัญญาประชาคมกับคาร์ล มาร์กซในทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ มีข้อวิเคราะห์ตรงกัน ดังนี้

1) ความขัดแย้งทางสังคมเป็นสิ่งธรรมดา หมายถึง ทอมัส ฮอบส์ ให้ความเห็นว่า มนุษย์นั้นชั่วร้ายแต่กำเนิด มนุษย์จึงขัดแย้งกันตามธรรมชาติ คือการมุ่งเอาเปรียบกอบโกยให้ตนได้รับผลประโยชน์มากที่สุด ในทำนองเดียวกัน คาร์ล มาร์กซ มีความคิดเห็นในลักษณะที่ว่า ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติคือการต่อสู้ทางชนชั้น ดังนั้น ทั้งทอมัส ฮอบส์และคาร์ล มาร์กซ ต่างเห็นตรงกันว่า ที่ใดมีสังคมมนุษย์ ที่นั่นย่อมมีความขัดแย้งอย่างเป็นธรรมดา

2) ความขัดแย้งทางสังคมขับเคลื่อนด้วยความอยากของบุคคล หมายถึง มุมมองของทอมัส ฮอบส์ ที่มีต่อมนุษย์นั้นคือความชั่วร้ายเห็นแก่ตัว โดยอาการเหล่านี้ขับเคลื่อนด้วยความอยากในผลประโยชน์ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม เช่น ความต้องการการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ความต้องการได้รับการปฏิบัติที่ดีที่สุด เป็นต้น รวมถึงคาร์ล มาร์กซ มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ กลุ่มชนชั้นนายทุนมีความต้องการครอบครองในผลประโยชน์ จึงทำการกดขี่ขูดรีดชนชั้นแรงงาน เพื่อเบียดบังเอาผลประโยชน์ให้มากที่สุด เช่น การบังคับให้แรงงานทำงานเกินเวลา เพื่อกำไรจากการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ทำการจ่ายค่าแรงต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เป็นต้น ฉะนั้น ทอมัส ฮอบส์และคาร์ล มาร์กซ จึงมีทรรศนะตรงกันถึงความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดจากแรงผลักดันทางจิตใจที่ขับเคลื่อนด้วยความอยาก ความปรารถนาของบุคคลแรงงานทำงานเกินเวลา เพื่อกำไรจากการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ทำการจ่ายค่าแรงต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เป็นต้น ฉะนั้น ทอมัส ฮอบส์และคาร์ล มาร์กซ จึงมีทรรศนะตรงกันถึงความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดจากแรงผลักดันทางจิตใจที่ขับเคลื่อนด้วยความอยาก ความปรารถนาของบุคคล

3) ความขัดแย้งทางสังคมเป็นเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง ทฤษฎีสัญญาประชาคมเกิดขึ้นจากการเห็นความจำเป็นที่ต้องมีข้อตกลงร่วมกันทางสังคม ด้วยการที่ปัจเจกชนยินยอมสละสิทธิส่วนบุคคลให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อถูกคัดเลือกมาปกครองสังคมให้รอดพ้นจากภัยที่เกิดจากมนุษย์ด้วยกัน ส่วนคาร์ล มาร์กซ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ความขัดแย้งทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น ด้วยการเสนอยุบเลิกสังคมเก่าและสถาปนาสังคมใหม่ขึ้น ดังนั้น ทรรศนะของนักปรัชญาสังคมและการเมืองทั้ง 2 เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมล้วนเกิดจากเงื่อนไขความขัดแย้งทางสังคมบางอย่าง นอกจากนี้ ทอมัส

ฮอบส์กับคาร์ล มาร์กซ์ มิได้มุ่งอธิบายเพียงปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางสังคมเท่านั้น หากแต่ยังเสนอกระบวนการจัดการความขัดแย้งด้วย แม้ว่าผลลัพธ์ทางทฤษฎีจะมีลักษณะความขัดแย้งกันก็ตาม

ประเด็น	ความเหมือน	
	ทฤษฎีสัญญาประชาคม	ทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์
1) ความขัดแย้งทางสังคมเป็น สิ่งธรรมดา	- มนุษย์ขัดแย้งกัน เพราะมนุษย์ชั่ว ร้ายแต่กำเนิด	- ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ คือ การต่อสู้ทางชนชั้น
2) ความขัดแย้งทางสังคม ขับเคลื่อนด้วยความอยากของ บุคคล	- ความเห็นแก่ตัวผลักดันให้มนุษย์ เอาเปรียบผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ ของตนหรือกลุ่มตน	- ชนชั้นนายทุนกดขี่ขูดรีดชนชั้น แรงงานเพื่อผลประโยชน์ของตนหรือ กลุ่มตน
3) ความขัดแย้งทางสังคมเป็น เงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม	- ความกลัวในภัยของมนุษย์ ด้วยกัน เป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การ สถาปนาอำนาจแห่งรัฐ	- ชนชั้นนายทุนกดขี่ขูดรีดชนชั้น แรงงาน เป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การ สถาปนาสังคมแบบคอมมิวนิสต์

ภาพ 1 ตารางวิเคราะห์ความเหมือนระหว่างทฤษฎีสัญญาประชาคมกับทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

ความแตกต่างระหว่างทฤษฎีสัญญาประชาคมกับทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

มุมมองทางปรัชญาสังคมและการเมือง ระหว่างทฤษฎีสัญญาประชาคมของทอมัส ฮอบส์กับทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของคาร์ล มาร์กซ์ มีข้อวิเคราะห์แตกต่างกัน ดังนี้

1) มูลเหตุความขัดแย้งทางสังคม กล่าวคือทอมัส ฮอบส์ มีมุมมองว่า ชาติแต่ดั้งเดิมของมนุษย์นั้นชั่วร้าย มีความเห็นแก่ตัวเป็นที่ตั้ง มนุษย์จึงเอารัดเอาเปรียบกัน สังคมมนุษย์จึงเกิดแนวคิดของการสรรหาผู้ปกครองเพื่อเป็นตัวแทนจัดการความขัดแย้งทางสังคม เรียกว่า องค์อธิปัตย์ ในทางตรงกันข้าม ทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของคาร์ล มาร์กซ์ เสนอว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นสิ่งที่นำไปสู่การกดขี่ขูดรีดของชนชั้นนายทุนที่กระทำต่อชนชั้นแรงงาน ดังนั้น มูลเหตุเริ่มต้นของความขัดแย้งทางสังคม ทอมัส ฮอบส์จึงมองว่าเกิดจากความเห็นแก่ตัวส่วนบุคคล แต่คาร์ล มาร์กซ์ เสนอว่า ความขัดแย้งทางสังคมเกิดจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

2) ระดับความขัดแย้งทางสังคม กล่าวคือคู่ปักษ์ความขัดแย้งทางสังคมในมุมมองของทอมัส ฮอบส์ เป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล ที่ฝ่ายหนึ่งมุ่งเอาเปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง แต่คาร์ล มาร์กซ์ เสนอว่า คู่ความขัดแย้งทางสังคม เป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสังคมกับกลุ่มสังคม หมายถึง กลุ่มชนชั้นนายทุนกับกลุ่มชนชั้นแรงงาน ด้วยเหตุนี้ ความแตกต่างของทฤษฎีทั้ง 2 จึงมองระดับความขัดแย้งทางสังคมแตกต่างกัน

3) แนวทางการจัดการความขัดแย้งทางสังคม หมายถึง แนวทางออกของความขัดแย้งทางสังคม ในมุมมองทอมัส ฮอบส์ คือการใช้องค์รัฐที่ได้รับฉันทามติจากสังคมมาเพื่อจัดการ ควบคุมความขัดแย้ง โดยมีองค์อธิปัตย์เป็นผู้นำสูงสุดของรัฐ แตกต่างจากคาร์ล มาร์กซ์ที่เสนอการยกเลิกสถานะของชนชั้น

ปกครองเพื่อเปิดทางไปสู่สังคมที่ปราศจากการกดขี่ขูดรีด ฉะนั้น มุมมองของทอมัส ฮอบส์จึงมองการใช้อำนาจโดยรัฐว่าเป็นทางออกของความขัดแย้งทางสังคม ส่วนคาร์ล มาร์กซ์มองว่า การยกเลิกสถานภาพทางสังคมเป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งทางสังคมได้ดีที่สุด

4) ธรรมชาติแห่งความขัดแย้งทางสังคม กล่าวคือทอมัส ฮอบส์ เสนอว่า มนุษย์มีจิตใจชั่วร้าย มีความเห็นแก่ตัว ภาวะความขัดแย้งทางสังคมในมุมมองทอมัส ฮอบส์ จึงเป็นสิ่งที่ปรากฏภายในจิตใจมนุษย์ ตรงกันข้าม คาร์ล มาร์กซ์ เสนอว่า ภาวะความขัดแย้งทางสังคมของมนุษย์ เกิดจากการที่มนุษย์ถูกบีบคั้นให้ปฏิบัติตามบริบทของสังคม มนุษย์เป็นเพียงผลผลิตจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ถือเป็นปัจจัยควบคุมจากภายนอก ดังนั้น ธรรมชาติความขัดแย้งทางสังคมในมุมมองทอมัส ฮอบส์ จึงบ่งชี้ไปยังปัจจัยภายใน คือจิตใจ แต่ข้อเสนอของคาร์ล มาร์กซ์ บ่งชี้ไปยังปัจจัยภายนอก คือระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

5) การรับรู้ความขัดแย้งทางสังคม หมายถึง มุมมองทอมัส ฮอบส์ที่มีต่อความขัดแย้งทางสังคม คือ ธรรมชาติพื้นฐานของปัจเจกชน เรียกว่า ความเห็นแก่ตัว ทั้งนี้ การรับรู้ถึงความขัดแย้งทางสังคมในลักษณะดังกล่าว เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะตน เพราะเป็นระดับความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล จึงมีอาจกล่าวได้ว่า เป็นภาวะความขัดแย้งที่ส่งผลต่อการรับรู้การเปลี่ยนแปลงในเชิงวิวัฒนาการทางสังคม ตรงข้ามกับแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ ที่เสนอว่า การรับรู้ความขัดแย้งทางสังคม เป็นการรับรู้ที่ดำเนินไปตามพลังการต่อต้านกันของชนชั้น เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิวัฒนาการทางสังคมอย่างสำคัญ ฉะนั้น การรับรู้ความขัดแย้งทางสังคมในมุมมองทอมัส ฮอบส์ จึงเป็นเพียงการตั้งสมมติทางสังคมว่า แนวโน้มการเกิดความขัดแย้งทางสังคมเป็นไปด้วยสาเหตุใด ซึ่งส่งผลในลักษณะนามธรรม ผิดแปลกจากข้อเสนอของคาร์ล มาร์กซ์ ที่ให้ความเห็นว่า ความขัดแย้งทางสังคมเกิดจากการต่อสู้ทางชนชั้น ที่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนในทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม

7) เป้าหมายหลังการจัดการความขัดแย้งทางสังคม หมายถึง ความคาดหวังของทอมัส ฮอบส์ หลังการจัดการความขัดแย้งทางสังคม คือการที่รัฐมีระบบโครงสร้างทางสังคมอันเข้มแข็ง เด็ดขาด สามารถทำให้สมาชิกในสังคมเกิดการยอมรับและเชื่อฟังคำผู้ปกครองได้อย่างเคร่งครัด แต่คาร์ล มาร์กซ์ มีความปรารถนาถึงสังคมที่ปราศจากชนชั้นและการเอารัดเอาเปรียบ การกดขี่ขูดรีด ยิ่งไปกว่านั้น สมาชิกในสังคมต่างปกครองตนเองด้วยเสรีภาพที่พึงกระทำต่อกันและสังคม

7) ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความขัดแย้งทางสังคมในมิติทางเศรษฐกิจตามมุมมองของทอมัส ฮอบส์นั้นมิได้ให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจใดเป็นพิเศษ เนื่องจากมีแนวคิดพื้นฐานที่มุ่งตรงไปยังปัจจัยภายในของมนุษย์เป็นหลัก แต่คาร์ล มาร์กซ์ มีมุมมองว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นหัวใจสำคัญของความขัดแย้งทางสังคม ฉะนั้น ทอมัส ฮอบส์ จึงไม่ได้ให้คุณค่ากับประเด็นทางเศรษฐกิจ แต่คาร์ล มาร์กซ์ พิจารณาว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นตัวกำหนดรูปแบบความขัดแย้งทางสังคม และระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ยังเป็นตัวกำหนดแนวทางการจัดการความขัดแย้งทางสังคมอย่างสำคัญ

ประเด็น	ความแตกต่าง	
	ทฤษฎีสัญญาประชาคม	ทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์
1) มูลเหตุความขัดแย้งทางสังคม	ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์	ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม
2) ระดับความขัดแย้งทางสังคม	ระหว่างบุคคลกับบุคคล	ระหว่างกลุ่มสังคมกับกลุ่มสังคม
3) แนวทางการจัดการความขัดแย้งทางสังคม	ใช้กลไกรัฐเป็นเครื่องมือ	ยกเลิกสถานภาพเชิงชนชั้นทางสังคม
4) ธรรมชาติแห่งความขัดแย้งทางสังคม	- มนุษย์เป็นผลผลิตที่เกิดจากการถูกครอบงำจากความอยากรีบคั้น	- มนุษย์เป็นผลผลิตที่เกิดจากโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจบังคับ
5) การรับรู้ความขัดแย้งทางสังคม	- ภาวะความขัดแย้งไม่ส่งผลต่อพัฒนาการทางสังคมโดยตรง	- ภาวะความขัดแย้งส่งผลต่อพัฒนาการทางสังคมทั้งโดยตรง
6) เป้าหมายหลังการจัดการความขัดแย้งทางสังคม	- การมีสังคมที่ปกครองโดยรัฐที่เข้มแข็งและมีความเด็ดขาด	- การมีสังคมที่มนุษย์ต่างปกครองตนเองอย่างเสรีและปราศจากชนชั้นทางสังคม
7) ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ	- ไม่มีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจแบบใดเป็นพิเศษ	- มีความสัมพันธ์โดยตรงกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

ภาพ 2 ตารางวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างทฤษฎีสัญญาประชาคมกับทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

สรุป

ความขัดแย้งทางสังคมในมุมมองทางปรัชญาสังคมและการเมือง มีมุมมองต่อภาวะความขัดแย้งทางสังคมไปในเชิงของการขัดกันแห่งผลประโยชน์ การไม่สอดคล้องกันในเชิงความคิดเห็นหรือการไม่ลงรอยกันแห่งอำนาจ เป็นต้น โดยคำอธิบายถึงสังคมในมุมมองทฤษฎีปรัชญาสังคมและการเมือง มีแนวคิดแบ่งออกเป็น 2 ทฤษฎีสำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ทฤษฎีสัญญาประชาคมของทอมัส ฮอบส์ เสนอว่า มนุษย์มีความชั่วร้ายจากความเห็นแก่ตัว มนุษย์จึงเห็นความไม่แน่นอนแห่งชีวิต จึงมีความจำเป็นต้องเกิดข้อตกลงร่วมกันเพื่อหาผู้ปกครองทำการปกครองสังคม ให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผู้ปกครองเรียกว่า องค์อธิปัตย์ กลุ่มที่ 2 ทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของคาร์ล

มาร์กซ์ เสนอว่า ชนชั้นแรงงาน คือผลผลิตของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่ถูกกำหนดให้ทำหน้าที่ผลิตเพื่อผลกำไรสูงสุดของชนชั้นนายทุน ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดการเสนอให้ทำการปฏิวัติสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสร้างสังคมใหม่ที่ปราศจากชนชั้น จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า ข้อเสนอทางทฤษฎีที่มีต่อประเด็นความขัดแย้งทางสังคม มีทั้งความเหมือนและความแตกต่าง คือข้อวิเคราะห์ความเหมือนทางทฤษฎีระหว่างทอมัส ฮอบส์กับคาร์ล มาร์กซ์ มีพรรณนะคล้ายกันในเรื่องความขัดแย้งทางสังคมที่มองว่าเป็นภาวะธรรมชาติ เกิดจากความอยากรหรือความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ รวมถึงความขัดแย้งทางสังคมยังเป็นเงื่อนไขแห่งวิวัฒนาการทางสังคม อย่างไรก็ตาม ข้อวิเคราะห์ความแตกต่างทางทฤษฎีระหว่างทอมัส ฮอบส์กับคาร์ล มาร์กซ์ มีพรรณนะตรงข้ามกันในเรื่องมูลเหตุ ธรรมชาติพื้นฐาน ระดับความขัดแย้งทางสังคม นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงการรับรู้ แนวทาง และเป้าหมายของการจัดการความขัดแย้งทางสังคม อีกทั้งประเด็นมิติความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดในทฤษฎีกับระบบเศรษฐกิจ

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษา ทำให้ทราบว่า ความขัดแย้งทางสังคมเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สามารถอธิบายได้ว่า ความขัดแย้งมิใช่สิ่งที่มีความหมายเชิงลบเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังสามารถมีมุมมองเชิงบวกในลักษณะของการที่จะนำสังคมไปสู่การพัฒนาหรือการคลี่คลายทางสังคมจากภาวะความตึงเครียดไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เบื้องหลังความขัดแย้งทางสังคมของมนุษย์ ถูกผลักดันขับเคลื่อนด้วยความทะยานอยาก ความปรารถนา ความยึดมั่นในวัตถุเพื่อครอบครองสรรพสิ่งให้เป็นของตนหรือกลุ่มตน ดังนั้น ข้อเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งทางสังคมที่ได้จากการวิเคราะห์ทฤษฎีสัญญาประชาคมและทฤษฎีสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ อาจเป็นการน้อมจิตของตนกลับมาเพ่งเล็งตนให้มากขึ้น ด้วยการให้ความสำคัญกับการจัดการความขัดแย้งภายในจิตใจ คือการรู้ทันความอยาก ความปรารถนา ความคิดยึดมั่นถือมั่นในวัตถุมากกว่าการให้ความสำคัญกับการจัดการความขัดแย้งภายนอกที่อาจอยู่เหนือการควบคุมของใคร คนใดคนหนึ่งที่ไม่อาจจัดการได้อย่างเบ็ดเสร็จแบบถอนรากถอนโคน สิ่งนี้จึงเป็นข้อเสนอหนึ่งของผู้เขียนที่ต้องการให้ปัจเจกชนนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน มากกว่าการมุ่งแสวงหาการมีผู้ปกครองที่เข้มงวด ทรงอำนาจ หรือการถวิลหาการเกิดขึ้นของสังคมในอุดมคติ ที่ปราศจากชนชั้นทางสังคมอย่างสำคัญ

บรรณานุกรม

จำนงค์ อตวิวัฒน์สิทธิ์.(2548).สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,

ชัยณรงค์ ศรีมันตระ. (2563).ธรรมชาติมนุษย์ในปรัชญาของโทมัส ฮอบส์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 28(1),

วิทยา ศักยภินันท์. (2545) .มนุษย์นิยมในปรัชญามาร์กซ์. วารสารมนุษยศาสตร์, 10(รวมผลงานทางวิชาการประจำปี)

สมภาร พรหมทา.(2539).ปรัชญาสังคมและการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย,

สมเกียรติ วันทะนะ. (2557) อำนาจของประเทศ (2). วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 40(2)

สิทธิ์ บุตรอินทร์. (2560).ปรัชญาการเมืองเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศยาม

George Klosko. (2013).History Political Theory an Introduction V.2 Modern. 2ND Edition.

England: Oxford,

Karl Marx. (1847) The Poverty Philosophy (The Institute of Marxism-Leninism, Tran).

Paris and Brussels: Progress,.

Karl Marx. (1848) Manifesto of the communist Party (Samuel Moore, Tran). n.p.: n.p.,.

Karl Marx.(1852).The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte. New York: Die Revolution,

Lewis A. (1957) Coser. Social Conflict and the Theory of Social Change. The British

Journal of Sociology: The London School of Economics and Political Science,.

Samuel P. Huntington. (1996).The Clash of Civilizations and The Remaking of World

Order. New York: Simon & Schuster,

Thomas Hobbes. (1651).Leviathan. n.p.: Andrew Crooke,